

С.С.Шепелев,

здобувач кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
вул. Героїв Оборони, 10, м. Київ, 03680
wepelev@ukr.net

НОВІ ПРІОРИТЕТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Обґрунтовано, що розвиток галузей національної економіки в Україні полягає у виборі сучасних пріоритетів функціонування на засадах конкурентоспроможного виробництва. Запропоновано дослідити процеси розвитку саме аграрного сектора, які свідчать про часткову втрату окремими галузями конкурентоспроможності, зокрема й рибним господарством. Досліджено проблемні аспекти у питанні вибору складових конкурентоспроможного розвитку галузей аграрного сектора економіки. Зроблено акцент на необхідності розроблення пропозицій до проекту Закону України «Про стимулювання розвитку агропромислового комплексу України». Серед заходів виокремлено підтримку виробництва продукції та доходів виробників, цінову стабілізацію на аграрному ринку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, рибне господарство, аграрний сектор, галузь, експорт, виробництво.

Актуальність теми дослідження. Потреби виокремлення сучасних пріоритетів для забезпечення конкурентоспроможності галузей національної економіки узгоджена, в першу чергу, із необхідністю європейської інтеграції економіки України в систему, де домінують конкурентоспроможні товаровиробники. Водночас в Україні виникають специфічні особливості галузевої конкуренції. Особливо вказане вплинуло на те, що, наприклад, галузі аграрного сектора останніми роками знизили свою конкурентоспроможність, оскільки зріс загальний обсяг імпорту, дефльований на частку сільськогосподарської продукції в загальному обсязі національного виробництва та споживання.

Постановка проблеми. Стаття спрямована на дослідження проблемних аспектів у питанні виокремлення перспективних пріоритетів конкурентоспроможного розвитку галузей аграрного сектора

економіки. Зроблено акцент на необхідності надання пропозицій та методичних рекомендацій до проекту Закону України «Про стимулювання розвитку агропромислового комплексу України».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні проблеми конкурентоспроможності досліджували такі вчені, як М. Портер [1; 13], А. Мур [2], Б. Гай [4], О. Гохберг [20] та інші, яких прийнято вважати відомими дослідниками з фундаментальних питань економічної науки. Вирішення проблем саме конкурентоспроможності аграрного сектора посідає провідне місце в наукових працях О. Акулича [3], Ю. Кирилова [6], О. Кірейцевої [9], С. Кваші, О. Витвицької [10], І. Червена [11], К. Наконечної [10; 15], О. Піменової [16], А. Тоніні [17], Т. Борисової [19] та інших вчених. Ми повністю погоджуємося з думкою Ю. Кирилова, що тільки конкурентоспроможність дозволить протистояти негативним глобалізаційним процесам, акумулювати позитивний досвід європейської та міжнародної інтеграції та зміцнити свої позиції на світовому продовольчому ринку [6, С. 153]. Водночас у дослідженнях, присвячених підвищенню конкурентоспроможності галузей, зокрема й аграрного сектора економіки, тільки фрагментарно приділяється увага і не завжди надається відповідь на сучасні виклики внутрішнього та зовнішнього ринків. Тому нині невирішеними залишаються питання пошуку відповідей і виокремлення нових пріоритетів конкурентоспроможного розвитку галузей аграрного сектора при сучасних продовольчих викликах. Тож потрібно розробити пропозиції та рекомендації для поліпшення конкурентоспроможності галузей аграрного сектора економіки з урахуванням інтеграційних процесів у економічному розвитку.

Виклад основного матеріалу. З практичного погляду ряд процесів та явищ, що виникли внаслідок реформування аграрного сектора, спонукають до стимулювання конкурентоспроможного розвитку галузей національної економіки України. Проте, на думку О. Акулича, конкурентоспроможність галузі – це здатність не лише перемагати у конкурентній боротьбі, а й брати у ній участь [3]. Потрібно підкреслити, що конкурентоспроможність галузі формує конкурентоспроможність національної економіки [6; 8; 20], яка визначається рівнем конкурентоспроможності підприємств, які її формують. У зв'язку з цим конкурентоспроможність галузі відображає характер галузевої конкуренції як на національному, так і на міжнародному ринках.

Із узагальнення визначень конкурентоспроможності, наведених у працях дослідників, можна зробити висновок, що конкурентоспроможність галузі є складовим блоком багаторівневої економічної категорії «конкурентоспроможність» поряд із конкурентоспроможністю товару, підприємства, регіону та власне національної економіки [5; 7; 12]. Дійсно, трактування поняття конкурентоспроможності галузі набуває змісту саме в контексті наявності на ринку суб'єктів господарювання, які конкурують.

О. Школьнік стверджує, що трактування конкурентоспроможності, зокрема аграрних підприємств, є здатністю останніх підтримува-

ти та розширювати ринкову частку на національному та міжнародному ринках за рахунок застосування інноваційного менеджменту, ефективного використання наявних ресурсів, масштабів виробництва, а також його диверсифікації [12]. На визначальну роль основних факторів впливу на конкурентоспроможність суб'єкта агропромислового виробництва вказував і І. Червен та інші вчені. Так, на думку дослідників, до переліку відносяться робочі процеси, менеджмент якості, стратегія, закупівельні ціни, диспаритет цін [11; 14; 17; 18]. У контексті розгляду задач економічної науки у цій сфері необхідно звернути увагу на те, що Т. Борисовою запропоновано методика комплексної оцінки конкурентоспроможності галузей промисловості України в умовах економічної інтернаціоналізації. Методика ґрунтується на результатах опитування експертів та аналізі даних відкритих джерел інформації [19]. Зазначимо також й те, що, на нашу думку, конкурентоспроможність галузі доцільно визначати за великими суб'єктами господарювання, частка яких становить не менше 60 % від обсягів реалізації продукції у відповідній галузі, зокрема й рибного господарства.

У даному контексті пропонуємо рівень конкурентоспроможності галузі рибного господарства визначати за формулою (1):

$$K_{гал} = \frac{\sum_{i=1}^n V_i \cdot K_i}{\sum_{i=1}^n V_i} \quad (1)$$

де $K_{гал}$ – рівень конкурентоспроможності галузі рибного господарства; n – кількість назв товару, що входять у певну групу; V_i – частка ринку i -го товару; K_i – конкурентоспроможність i -го товару на місцевому, регіональному, національному, міжнародному ринках.

Повертаючись до аналізу прикладних напрацювань вчених, варто зауважити про диверсифікацію виробництва, розширення асортименту продукції [2; 4; 5; 14; 18]. Це спонукає виробників уникати вироблення однорідної продукції, щоб забезпечити інтереси виробників, споживачів та держави. Отримані результати досліджень свідчать, щоб реалізувати державну політику у напрямі розвитку галузей аграрного сектора економіки і зокрема рибного господарства, стимулювати виробництво рибної продукції, розвивати аграрний ринок, важливим є обґрунтування методичних засад щодо створення конкурентоспроможних і сприятливих умов для суб'єктів господарювання. При цьому варто виділити забезпечення прогнозованості розвитку аграрного сектора; пріоритетний розвиток виробництва та реалізація експортного потенціалу продукції з високою доданою вартістю; пріоритетний доступ малих сільськогосподарських виробників до державної підтримки; раціональне використання земель під водою та зменшення техногенного навантаження рибного господарства на довкілля.

Закінчення таблиці 1

Тому результатом дослідження стало внесення наукових пропозицій та рекомендацій до проекту Закону України «Про стимулювання розвитку агропромислового комплексу України» (рис. 1).

Рис. 1. Схема координації складових стимулювання конкурентного розвитку галузей аграрного сектора економіки

Отже, тенденції розвитку національної економіки свідчать про часткову втрату галуззю рибного господарства конкурентоспроможності. Свідченням є зниження частки її продукції в загальному обсязі світового експорту, скоригованої на частку країни у світовій торгівлі.

Висновки. Таким чином, пропонуємо координувати заходи з розвитку аграрного ринку та підтримки сільськогосподарського виробництва окремих видів продукції, підтримку доходів товаровиробників, цінову стабілізацію на ринку. При цьому процес інтеграції України в світову економічну систему неможливий без обрання сучасних пріоритетів для функціонування та стимулювання конкурентоспроможного розвитку галузей аграрного сектора в цілому і рибного господарства зокрема на засадах конкурентоспроможного виробництва.

Список використаної літератури

1. **Портер М.** Международная конкуренция. М.: Международные отношения, 2003. 463 с.

2. **Angus Moore.** Measuring Economic Uncertainty and Its Effects. Economic record. Version of Record online: 9 JUN 2017 DOI: 10.1111/1475-4932.12356.

3. **Акулич О.** Методические подходы к оценке конкурентоспособности рыбной отрасли // Известия Иркутской экономической академии. 2011. № 2.

4. **Brendan Guy (2014).** Re-conceptualising Commitments to Sustainable Development in the 21st Century – Nurturing Action and Accountability in the Networked World. Natural Resources Defense Council, New York. The Economic and Social Review, Vol. 45, No. 2, Summer, P. 223–244.

5. **Eric A. Hanushek (2013).** Economic growth in developing countries: The role of human capital. Economics of Education Review. Vol. 37, pp. 204–212.

6. **Кирилов Ю.** Модель конкурентоспроможного розвитку аграрного сектора економіки України в умовах глобалізації // Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. 5. 2015. С. 152–156.

7. **Guido Turnip (2017).** Identification of Small Open Economy SVARs via Markov-Switching Heteroskedasticity. Economic record. Version of Record online: 14 JUN 2017 DOI: 10.1111/1475-4932.12345.

8. **Majsterek, M. & Welfe, A.** Price-wage nexus and the role of a tax system. Econ Change Restruct (2012) 45: 121. DOI:10.1007/s10644-011-9112-1.

9. **Кірейцева О.В.** Аграрна реформа в Україні в умовах глобалізації економіки. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2016. № 11. С. 49–51.

10. **Кваша С., Витвицька О., Наконечна К.** Механізм державної підтримки сільськогосподарського виробництва та шляхи його удосконалення. К. Аграрна економіка. 2009. 224 с.

11. **Червен І., Євчук Л.** Забезпечення конкурентоспроможності і економічного зростання в регіональному АПК. Миколаїв: МДАУ, 2005. 440 с.

12. **Школьний О.** Формування механізмів управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств. Миколаїв, 2008. 40 с.

13. **Портер М.** Стратегія конкуренції: Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів. К.: Основи, 1998. 390 с.

14. **Paul de Grauwe (2012).** A Fragile Eurozone in Search of a Better Governance University of Leuven. The Economic and Social Review, Vol. 43, No. 1, Spring, 2012, pp. 1–30.

15. **Наконечна К.** Механізм державної підтримки та шляхи його вдосконалення. Економіка АПК. 2008. № 2. С. 58–60.
16. **Піменова О.** Проблеми конкурентоспроможності аграрного сектора України // Теоретичні та прикладні питання економіки. Вип. 21. 2010. С. 355–360.
17. **Tonini A** (2012). A Bayesian stochastic frontier: an application to agricultural productivity growth in European countries. *Econ Change Restruct* (2012) 45:247–269.
18. **Vasco Molini Ж Guanghua Wan** (2008). Discovering sources of inequality in transition economies: a case study of rural Vietnam. *Economics of Planning (Econ Plann) Econ Change* (2008) 41:75–96.
19. **Борисова Т.** Конкурентоспроможність галузі: детермінанти формування та сучасні методи оцінювання // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2011. № 6. Т. 1. С. 54–60.
20. **Гохберг О.** Конкурентоспроможність бізнесу: теоретико-методологічні основи аналізу // Вісник Львівської державної фінансової академії. 2010. № 18. С. 50–56.

Сергей Сергеевич Шепелев,
соискатель кафедры глобальной экономики,
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины,
ул. Героев Оборона, 10, г. Киев, 03680
wepelev@ukr.net

Новые приоритеты конкурентоспособного развития отраслей экономики

Аннотация. Обосновано, что развитие отраслей экономики в Украине заключается в выборе современных приоритетов функционирования на основе конкурентоспособного производства. Предложено исследовать процессы развития именно аграрного сектора, которые свидетельствуют о частичной потере отдельными отраслями конкурентоспособности, в том числе и рыбным хозяйством. Исследовано проблемные аспекты в вопросе выбора составляющих конкурентоспособного развития отраслей аграрного сектора экономики. Сделан акцент на необходимости разработки предложений к проекту Закона Украины «О стимулировании развития агропромышленного комплекса Украины». Среди мероприятий выделено поддержку производства продукции и доходов производителей, ценовую стабилизацию на аграрном рынке.

Ключевые слова: конкурентоспособность, рыбное хозяйство, аграрный сектор, отрасль, экспорт, производство.

Sergey Shepeliev
Applicant of the Department of Global Economy
National University of Bioresources and Natural Resources of Ukraine
street Heroes of Defense, 10, city Kyiv, 03680
wepelev@ukr.net

New priorities of competitive development of the economy branches

Abstract. It is substantiated that the development of the branches of the national economy in Ukraine consists in choosing the modern priorities of functioning on the basis of competitive production. It is proposed to investigate the development

processes of the agrarian sector, which indicate a partial loss of certain industries of competitiveness including fish industry. The problem aspects in the matter of the choice of components of competitive development of branches of the agrarian sector of the economy are investigated. The emphasis is on the need to develop proposals for the draft Law of Ukraine «On Stimulating the Development of the Agro-Industrial Complex of Ukraine». Among the measures, the support of producers' production and revenues, and price stabilization in the agrarian market are identified.

Key words: *competitiveness, fisheries, agrarian sector, industry, export, production.*